

BAHÂİLİK, BAHÂİLİĞİN GÖRÜŞLERİ, İSLÂM DÜŞÜNÇESİNDEKİ YERİ VE ONA DAİR BAZI YORUMLAR

HACI ÇİÇEK

YRD. DOÇ. DR. ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM FAKÜLTESİ,
ARAPÇA ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ
hcicek02@hotmail.com

Özet

İslâmî düşünce bağlamında itikadî-fikhî yorum ve görüşlerin, erken yıllarda başladığını söylememiz mümkündür. Kur'an'ın lafzî tarafına müdahale edemeyen bazı kişi ve fırkalar, hiçbir kaide ve kurala bağlı kalmadan Kur'an'ı tevîl etmiştir. Hatta bu yorumların öncülerinden bazıları, risaletin bitmediğini iddia edecek kadar ileri gitmiş, kendini peygamber konumunda lanse etmiş, Kur'an'ı da maksadının dışında yorumlamıştır. Bu tür akımlar, tarihi süreç içinde hep olagelmıştır. Söz konusu akımlardan biri de Bahaîlik'tir. Batınlıktan beslenen bu akımın öncüsü (1817-1892) tarihleri arasında yaşamış olan Mirza Hüseyin Bahâullah'tır. Bahâiliğin, tahrif etmediği Kur'an ayeti neredeyse yok gibidir. İman, namaz, oruç, hac ve zekât gibi İslâm'ın ana dinamiklerini tamamen değiştiren bu akım, İslam coğrafyası dışında birçok kesimler tarafından da desteklenmiştir. Bu çalışmada Bahâullah'ı ve Bahaîliğin temel düşüncelerini, felsefesini, emir-yasaklarını ve ibadet şekillerini ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Bahâullah, Bahâilik, Batınlık, Din, Mezhep.

BAHAISM, VISIONS OF IT, ITS PLACE IN THE ISLAM AND SOME COMMENTS CONCERNING IT

Abstract

It is possible to say that in this history of Islamic thought, assesment and comments on belief have began in early years. Some people and groups who could not make any modifcstions on Quran words explained the verses without considering any method ory system. Even, some of the pinoneers of this opinion claimed that the prophethood time has not been finished. Even they declared themseves as prophets. They translated the verses far from its purpose. These kind of political currents

have always been during the procers of history. One of this current is Bahaism. Mirza Hosayin Bahaollah who lived between (1817- 1892) is the leader of this current which has drown inspiration from Batinism. Nearly there are no any of Quran that have not been changed by Bahaism. The legion who changed the main dynamics of Islam such as faith, prayer, fasting, hajj anda offering have been respected by many people who live in out side of Islamic geography.

Key Words: Bahauallah, Bahaism, Batinism, Religion, Sect.

Giriş

Evrensel ölçekte iddiası olan inançların, yorum bağlamında aralarında ideal anlamda bir yeknesaklık gerçekleştirmeleri neredeyse mümkün değildir. Bu nokta, hem ilahî/semavî hem beşerî inançlar için söz konusudur. Çünkü insanların aklî melekesi ve algı kapasitesi aynı değildir.

Semavî dinler kapsamında sayılan Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlıkta sonradan farklı mezhep ve fırkaların neşvü nema bulduğu bir hakikattir. Örneğin, İslâm'ın yorumu ve algılanması bağlamında akidevî ve fikhî mezheplerin ortaya çıktığını, bu konuya dair bilgi sahibi olan herkesin malumudur. Söz konusu mezheplerin bir kısmı, yorum ve bakışları noktasında İslâm şemsiyesi altında kabul görmüş; bir kısmı ise hiçbir ilmî temele dayanmayan Batınî yorumlarından dolayı İslâm dairesi dışına çıkmıştır. Onlardan bir tanesi de, hem akidevî hem ibadî yorum ve uygulamalarıyla İslâm'dan uzaklaşmış olan Bahaîlik hareketidir. Bu hareket, Müslümanların arasında zuhur etmesine rağmen, şer'î iki ana kaynağı devre dışı bırakmaktan imtina etmemiştir. Onlara göre ne Kur'an ne de Sünnet, bağlayıcı bir dinamizme sahiptir. Bu hareketin mensupları için bağlayıcı tek bir kaynak vardır; bütün olayları hevâ ve hevesine göre yorumlayan liderleridir.

Bu hareketin öncüsü ve kurucusu, hareketle adı özdeşleşen ve zamanla çevresine birçok kişiyi toplayan Bahâullah'tır. Bahâîlik vahdet, hulul ve fena hakkındaki mistik teorilerle birlikte, Batınîlik görüşlerinin de karıştığı ve Babîliğe yeni bir yön ve hareket veren bir sentez olarak karşımızdadır.¹

Bu hareketi daha iyi anlamak için, öncelikle bu hareketin öncüsünü, inanç ve felsefesini, İslâm'ın akidevî ve ibadî değerlerine karşı tutum ve davranışını öğrenmemiz yerinde olacaktır.

1. BAHÂULLAH'IN KİMLİĞİ?

Bahaîliğin kurucusudur. Bahâullah'ın asıl adı, Mirza Hüseyin el-Mazenderanî en-Nuri'dir. 20 Muharrem 1233 (12 Kasım 1817) tarihinde

¹ Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Tarihi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987, II/391.

Tahran'da doğmuştur. Babasının adı, Abbas Büzürg'dür. Ailenin yedi çocuğundan ikincisiydi.² O, Mirza Ali Muhammed'den sonra Babîliğin ikinci lideri konumundadır.³ Büyük oğlu Mirza Abbas, dönemin en büyük devlet adamlarındandı.⁴ Okul ve medrese okumamış ama vezir ve devlet adamları yetiştiren bir ailedendi.⁵ Kendisine *Cemal-i Mübarek* de denilir.⁶ Bahaîlerce ümmî olduğunu ispat etmek için herhangi bir mektebe gitmediği kanıtlanmaya çalışılır.⁷ Babasının ölümünden sonra 22 yaşlarında iken saraydan ayrılarak muhtelif yerleri dolaşmıştır.⁸ Bahâullah, 1835'te evlenmiş, 1844'te hiç görmediği Bâb Mirza'nın görüşlerini benimsemiştir. 1844'te Bâb'ın çağrısını kabul etmiştir. 28 yaşında iken baba memleketi olan Mâzenderân bölgesindeki Takara'ya gitmiş ve büyük bir coşku ile karşılanmıştır. Ona gelenler iman ederek ayrılmıştır.⁹

Bahâullah, yakınında bulunanlara, kendisinin Bâb'ın önceden haber verdiği "Allah'ın ortaya çıkaracağı zat" olduğunu ilan ederek, Bâbîleri kendisine uymaya çağırdı.¹⁰ Bu durum Bâbîler arasında bir kargaşaya neden oldu. Bir kısım Bâbîlere göre, Bâb, Allah'ın ortaya çıkaracağı zat"ın, kendisinin ölümünden 2001 yıl sonra zuhur edeceğini, o zamana kadar başka bir zuhur olmayacağını söylemiş ve yerine Suph-i ezel Yahya Nuri'yi (ö.1912) vâsi ve halef tayin etmişti.¹¹

Dikkat edildiğinde batınî felsefik yorumlardan hareket eden bu tür oluşumlar, kendi ülkelerinin aleyhine olmak üzere yabancı unsurların oyuncakları haline gelmiştir. Mesela Tahran'ın Rus elçiliğinde mütercimlik yapan ve aynı zamanda bir Rus casusu olan Kinyaz Gorgiyev, kendi hatıralarında şunu anlatmaktadır: "Bâb'ın Tahran'da öldürüldüğü haberi bana ulaşınca onun yerine geçecek birisini aramaya koyuldum. Mirza Hüseyin Ali'ye, bazı taraftarlarıyla ülkede nümayişler yapmalarını, etrafa saldırıp anarşi çıkarmalarını tavsiye ettim. Taraftarlarından bir kısmı daha ileri gi-

² Muhsin Abdülhamid, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler-Babilik ve Bahaîliğin İçyüzü*- çev. M. Saim Yeprem-Hasan Güleç, Diyanet Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 179; Mustafa Öz, Hüseyin Ali'nin doğum gününü 2 Muharrem olarak kaydetmektedir. Bkz. Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 667.

³ Sâmî Atâ Hassan, el-Bahâiyye ve Te'vilâtuhâ el-Bâtiniyye li Ayâtî'l-Kur'an'il-Kerîm, *Mecelletu'l-Câmiati'l-İslâmiyye*, Cilt 8, Sayı 1, Ammân, 2010, s. 285.

⁴ Muhammed Hüseyin ez-Zehabî, *et-Tefsir ve'l-Müfessirun*, Darü'l-Kütübî'l-Hadise, Kahire 1976, II/255.

⁵ Bkz. Neyir Özşuca, *Bahâî Tarihi Özeti*, haz. Abdülkerim Yatgın, Özdemir Basım, İstanbul, 1987, s. 87.

⁶ Enver Behnan Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, Elif Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 487.

⁷ Bahaîlerce, Bahâullah'ın ümmî olduğunu ispat etme gayreti, onu Hz. Peygamber'in ümmîliğine paralel bir konuma getirmekten kaynaklanmaktadır.

⁸ Ethem Ruhi Fırlalı, *Babilik ve Bahailik*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1994, s. 47.

⁹ Özşuca, *Bahâî Tarihi Özeti*, s. 3.

¹⁰ Ali Osman Küçükahmet, *İslâm'da Mezhepler Gerçeği ve Günümüzde Alevilik*, Özgü Yay. İstanbul, 2007, s. 239; ez-Zehabî, *et-Tefsir ve'l-Müfessirun*, II/255, 256.

¹¹ Ethem Ruhi Fırlalı, *Günümüz İslâm Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2008, s. 427.

derek İran Şahı Nasıruddin'e kurşun sıktılar. Bunun üzerine Mirza Hüseyin Ali, yerli ajanlarımızdan bir kısmı ve birçok insan tutuklandı. Bu arada el-çiliğimizdeki misyon şefleri ve bizzat kendim, tutuklananların Bâbîlerden olmadıklarını ispatlamaya çalıştık. Ben, idare nezdinde bin bir güçlkle onların masum olduklarını kabul ettirdim. Nitekim onları kurtarıp Bağdat'a gitmelerini önerdik."¹²

Bağdat sürgününde, hareketin temsilcisi iki kardeş Mirza Yahya Nuri ve Mirza Hüseyin Ali (ö.1892) arasında bir rekabet ve anlayış farklılığı ortaya çıkmıştır.¹³ Taraftarlardan bir kısmı, Mirza Yahya Nuri'yi; bir kısmı ise kardeş Mirza Hüseyin Ali'yi tercih etmiştir.¹⁴ Üçüncü bir grup ise her iki tarafı onaylamamıştır. Her üç grup arasında yer yer münazaa ve münakaşalar meydana gelmiş, kimi zaman çatışmalar vuku bulmuştur. Onlar, her ne kadar Tahran'dan uzak olan Bağdat'ta bulunsalar da İran Şahı, onları kendisi için potansiyel tehlike olarak görmüş ve Osmanlı hükümetinden sürgün etmelerini talep etmiştir. İstanbul'a (Asitâne) (1281/1865) sürülen iki kardeş, orada da rekabetlerine devam etmiştir. İran Şahı, ikinci kez, daha uzak yerlere sürgünlerini Osmanlı hükümetinden talep etmiştir.¹⁵ Edirne'ye sürülen kardeşler arasındaki çekişme, Edirne'de ciddi boyutlara ulaşınca, Osmanlı hükümeti Mirza Hüseyin Ali'yi Akkâ'ya, Mirza Yahya Nuri'yi Kıbrıs'a sürmüştür.¹⁶

Mirza Hüseyin Ali, Akkâ'da tutukluluğunun dördüncü ayında iken mason ve siyonist eller, ona uzanmış ve kendisini bol paraya boğmuşlardır. Bunun yanı sıra kendisine yeni bir dine çağrı yapması yönünde telkinde bulunmuşlardır. Mirza Hüseyin Ali, onların telkinlerini yerine getirmiş, kendisini yerin ve göklerin ilahı ilan ederek yeni dini yaymaya çalışmıştır.¹⁷ Ona göre kendisine inananlar, cennete; inanmayanlar ise cehenneme girecektir. İddiasına göre kendisi mesihtir.¹⁸

Bahâullah bazı krallara, hükümdarlara ve dini liderlere de mektuplar yazar. İran şahı Nâsıruddin Şah (ö.1896), Fransız imparatoru üçüncü Na-

¹² Bkz. Abdulkadir Şeybe el-Hamd, *el-Bahâiyye İhdâ Matâyâ el-İstimâr ve's-Sahyûniyye*, el-Câmiatu'l-İslamiyye, el-Medinetu'l-Munevvere, 1974, s. 21. Bahâullah, Irak'ta bazı vakitlerini Süleymaniye kenti çevresinde geçirerek orada görüşlerini yaymaya çalışmıştır. Bkz. Hayruddin Ziriklî, *el-A'lâm, Dâru'l-ilm li'l-Melâ'în*, Beyrût, 2002, II/248; İhsân İlâhi Zâhir, *el-Bâbiyye*, nşr. İdâre Tercumân es-Sunne, Lahor, 1981, s. 9-10.

¹³ Hasan Muhammed Eyyûb, *Tebîtu'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, Dâru'n-Nedve el-Cedide, Beyrut, 1983, s. 307; Saffet Sarıkaya, *İslâm Düşünce Tarihinde Mezhepler*, 2. Bsm. Rağbet Yay. İstanbul, 2009, s. 233.

¹⁴ el-Hamd, *el-Bahâiyye İhdâ Matâyâ el-İstimâr ve's-Sahyûniyye*, s. 22.

¹⁵ el-Hamd, *age*, s. 22.

¹⁶ Sarıkaya, *age*, s. 226.

¹⁷ el-Hamd, *age*, s. 22.

¹⁸ el-Hamd, *age*, s. 22.

polyon (ö.1852), Osmanlı padişahı Sultan Abdülaziz (ö.1876), Papa IX. Plus, Rus çarı ikinci Alexander (ö. 1881), İngiliz kraliçesi Victoria (ö.1901) bunlardan bir kaçıdır.¹⁹

Bahâullah, kendisinin ilahi vasıflara sahip olduğunu yaptığından sorumlu olmayan bir ilah olduğunu iddia etmiştir. Bahâullah kendinden sonra peygamberlik ve tanrılık kapısını 2000 küsur yıl kadar kapatmıştır. Bunu da ebce ve cifrele *el-Müstegâs* kelimesi ile bağladı.²⁰ Bahâullah ise, kendisinin, Bâb'ın 18 sene içerisinde geleceğini haber verdiği, Bâbîlerden ona itaat etmelerini istediği ve bütün din kitaplarında geleceği müjdelenen kimse olduğunu iddia etti. Bu arada İran'ın Bağdat konsolosu ve bölge âlimleri ona karşı bir cihat çağrısı yaptılar ve onu bir sihirbaz olarak gördüler. Nihayet İran'ın Osmanlı sefiri, Sultan Abdülaziz'den Bahâullah'ı uzaklaştırma kararı aldı ve 3 Mayıs 1863'te İstanbul'a hareket edildi. 16 Ağustos 1863'te İstanbul'a varıldı.²¹ Dört ay sonra da İstanbul'dan Edirne'ye uzaklaştırma kararı çıktı.²² Edirne'den de Akkâ kalesine sürüldü. Edirne'de bulunduğu devletin başkanlarını kendisine inanmaya çağırdı. Yine Edirne'den sürgün olayının durdurulması için, orada bulunan yabancı konsololar girişimlerde bulundular. Bahâullah Akkâ'da 13 sene kaldı. Zilkade/Mayıs ayında 75 yaşında iken şimdiki İsrail sınırları içindeki Akkâ'da öldü. (ö.1309/1892)²³ Cenazesi evindeki bir odaya gömüldü.²⁴ Bahâullah, henüz ölmeden hem kendisine hem oğlu Abbas'a (Abdülbahâ) için ulûhiyet sıfatlarını yakıştırmıştır.²⁵ Ki oğluna hitaben “Aziz ve Hakim Allah'tan, Latî ve

¹⁹ Ethem Ruhi Fırlalı, *Babilik ve Bahailik*, s. 54.

²⁰ Abdülhamid, *İslâm'a Yöneltilen Yıkıcı Hareketler*, s. 176.

²¹ Bahâullah, 3 Mayıs 1863'te öğleye doğru İstanbul'a hareket etmek üzere Rızvan (Bağdat) bahçesinden ayrılır. İlk uğrak yeri olan Firijât'ta konaklar. Oradan da 9 Mayıs 1863'te Samsun'a kadar bahar havası içerisinde 110 gün yol alır. Kerkük şehri, Erbil, Musul (3 gün kalınır), Nusaybin, Mardin, Diyarbakır (2 gün kalınır) Harput, Sivas yoluyla devam eden yolculuk, Samsun'da son bulur. Burada 7 gün kaldıktan sonra Osmanlı vapuruyla İstanbul'a hareket edilir. 3 günlük deniz yolculuğundan sonra 16 Ağustos 1863'te Osmanlı İmparatorluğunun başkenti İstanbul'a varılır. Bu varış, O'nun görevinin açığa çıkmasında bir dönüm noktasını belirler. Burada, Dünya Krallarına ve Hükümdarlarına Mesajının duyurulmasının ilk aşaması, Sultan Abdülaziz ve vezirlerinin Allah'ın yeni doğan dinine ve kurucusuna karşı gelmelerini ciddi bir şekilde kınayan Levhi ile başlamış olur. Bkz. *Bahai Tarihi ve Kutsal Yerleri Araştırma Koruma ve Yaşatma Derneği (Türkiye Bahai Toplumu Resmi Web Sitesi, hp@bahaitr.org)*.

²² Bahâullah, Edirne'de sürgün hayatı yaşadığından Bahailerce onun kaldığı yerler kutsanmış, ölümünden sonra söz konusu yerler, haftanın muayyen günlerinde ziyarete açık tutulmuş ve bu gelenek halen devam etmektedir. Edirne'deki kutsal yerler Pazartesi, Çarşamba, Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri saat 10.00 ile 17.00 arasında, her Salı ve Perşembe günleri ise saat 12.00 ile 17.00 arasında ziyaretlere açıktır. Bkz. *Bahai Kutsal Yerleri Resmi Web Sitesi (hp@bahaitr.org)*.

²³ Mustafa Mahmûd, *Hakikatü'l-Bahâiyye, Dârü'l-Ma'arif, Kahire*, ts, 63; Fırlalı, *Günümüz İslam Mezheleri*, s. 427.

²⁴ Gâlib b. Ali Avvâci, *Firaku Muasıra Tantisibu ilâ'l-İslâm ve Beyân Mavkıf el-İslâm Minha*, el-Mektebetü'l-Asriyye ez-Zehabiyye, Cidde, 2001, II/644.

²⁵ Bahâullah, sağlığında büyük oğlu Abbas'ı, “Abdülbahâ” unvanıyla yerine görevlendirdi. Abdülbahâ, Bahailiğin Mısır, Avrupa ve Amerika'da yayılmasına çalıştı. Ve bu iş için seyahatler yaptı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında barış için yaptığı gayret ve faaliyetlerinden dolayı 27 Nisan 1920'de İngiliz hükümeti tarafından şövalyelikle taltif edildi. Abdülbahâ, yaptığı seyahatlerle, Bahailiğin yayılmasına

Habir olan Allah'a...” notunu yazma cüretinde bulunmuştur. Öldüğünde arkasında iki eşinden doğmuş dört erkek ve üç kız bırakmıştır.²⁶

Bahâullah'ın hayatını dört merhalede ele almak mümkündür: yirmi yedi yıl süren ilk devresi rahatlık ve varlık dönemidir. Dokuz yıl süren ikinci devresinde oldukça dindardır ve Bâb'ın emirlerini yaymaktadır. Dört ay süren üçüncü devresinde hapisanede zorluk ve eziyetler çekmiştir. Dördüncü ve son devresi ise 12 Ocak 1853'te Bağdat'a sürgün edilmesiyle başlar, İstanbul, Edirne ve sonra humma hastalığına yakalanması sonucunda Akka'daki vefatına kadar devam eder.²⁷

1.1. Bahâullah'ın Eserleri ve Görüşleri

Bir taraftan mevcut idareciler ile diğer taraftan da kardeşi gibi rakiplerle mücadele eden Bahâullah, eser yazmaktan da geri durmamıştır. Kendisi henüz on dört yaşlarında iken bazı dinî meseleleri kişisel hevasına göre yorumlamaya başlamıştır. Mehdilik, mehdiyle ilgili haberlere ve batınî felsefik kitaplara oldukça ilgi göstermiştir. Brahmanizm, Budizm gibi Uzakdoğu düşünce akımlarının fikirlerinden etkilenmiş ve olur olmaz yorumlarda bulunmuştur.²⁸ Bunda, kendisinin batınî-dinî bir akımın önderinin oğlu olmasının da payı vardır, denilebilir. Bahâullah, kutsal sayılan ve sayılmayan birçok kitap yazmıştır: *Kitabü'l-İkan*, *Kitab-ı Akdes* yahut *el-Akdes*, *Elvahü'l-Müluk*, *er-Risaletü's-Sultaniyye*, *el-Kelimatü'l-Meknune* (saklı sözler), *Levh-u İbn'z-Zi'b* gibi eserleri vardır.²⁹ Bahâullah, Bağdat'ta bulunduğu sırada *Kitabu'l-İkan*³⁰, *el-Kelimatü'l-Meknune* ve *Yedi Vadi*³¹ adlı eserlerini yazmıştır.³²

çalıştı. Bu dönemde Bahâiliğe ait kitaplar farklı dillere çevrildi. Bâb'ın Şiraz'daki evi (Bahâilerin hac maksadıyla kullandıkları yerlerden biri) tamir edildi. Aşkabat'ta 1902'de temeli atılan *Meşrikü'l-Ezkâr* tamamlandı. Abdülbahâ ise 28 Kasım 1921'de öldü. Bkz. Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, s. 488; Zübeyir Yetik, “Bahailik” maddesi, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları, İstanbul, ts. I/115-116; Özşuca, *age*, s. 89; Metin Bozkuş, *Bahâiliğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme* (Sivas Örneği), Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2006, cilt: X, sayı 1, s. 146. Abdülbahâ, ölmeden önce büyük kızından büyük torunu olan Şevki Efendi'yi *veliyy-i emr* sıfatıyla, Bahâilerin, ruhanî reisi ve emrin açıklayıcı olarak tayin etti. Şevki Efendi, 1 Mart 1897'de Akka'da doğdu. Küçük yaşta eve gelen İtalyan bir hanım tarafından eğitildi. Sonra bir müddet Hayfa'daki Hristiyanlara ait Kardeşler Ortaokuluna devam etti. Ardından Beyrut'taki Katolik okuluna yatılı olarak verildi. Oradan da Amerikan Kolejine geçti. Kolej sonrasında Londra'da Oxford Üniversitesine kaydedildi. 1937'de Amerikalı iki Bahâinin Mrs. ve Mr. Maxwell'in kızı Mary Maxwell (daha sonra Ruhiye adını alacaktır) evlendi. Dünya'da Bahâiliğin yayılması için gayret gösterdi. Kitaplar yazdı, dersler verdi. 4 Kasım 1957'de Londra'da öldü ve buraya gömüldü. Bkz. Özşuca, *Bahâi Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, 1984, s. 59-70; Mustafa Mahmûd, *Hakikatü'l-Bahâiyye*, ts, 64.

²⁶ Abdülhamid, *age*, s. 191; el-Hamd, *age*, s. 23.

²⁷ Özşuca, *age*, s. 88.

²⁸ Gâlib b. Ali Avvâcî, *Firaku Muasıra Tantasibu ilâ'l-İslâm ve Beyân Mavkıf el-İslâm Minha*, 2001, II/672.

²⁹ Bkz. Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 673-674.

³⁰ Abdülhamid, *İslam'a Yöneltilen Yıkıcı Hareketler*, s. 107.

³¹ Fığlalı, *Babilik ve Bahailik*, s. 53. Bu yedi vadi veya makam; *Araştırma*, *Aşk*, *Marifet*, *Birlik*, *Rıza* (*Hoşnutluk*), *Hayret*, *Fakr* ve *Mutlak Yokluk*'tur. Bkz. Fığlalı, *Babilik ve Bahailik*, s. 58.

³² Başlangıcından günümüze kadar bu akımın görüşlerini ele alan eserler için bkz. www.bahaitr.org

Bahâullah, sürekli “Sır” prensibini tatbik eden birisiydi. Kendini hep heybetli ve azametli göstermeye gayret ederdi. Onun kültürü Brahman, Buda, Konfüçyüs, Mani, Mazdek, Yahudi, Hıristiyan, İslâm dini ile batınî fırkaların karışımından ibaretti.³³ Onun, yerine göre tanrılığı kendisine ve oğlu Abbas’a nasıl isnat ettiğini, oğluna gönderdiği mektuptan anlaşılıyor.

Yukarıda adı geçen inançları harmanlayan Bahâizmin daha sonraki yorumcuları, “Gökler, O’nun kudretiyle dürülmüştür”³⁴ ayetine dair şunu demiştir: “Burada, dürülen göklerden kasıt, Brahmanizm, Budizm, Konfüçyanizm, Zerdüştlük, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm’dır.”³⁵ Görüldüğü üzere bu akımın önceki ve sonraki yorumcuları arasında bir insicam ve uyum bulunmamaktadır.

Bahaîler, gizli emellerini bazı sloganlar kullanarak örtmeye çalışırlar. Bu konuda masonlarla bir ortak paydada buluştuklarını söylemek yanlış olmasa gerek. Mesela Bahaîler, insanlık âleminin birliği, dinlerin birliği, dil ve yazı birliği, kadın erkek eşitliği, her türlü dinî ırkı, milli, vatan, vs. taassupların terki, din-ilim ahengi, genel ve mecburi öğretim, aşırı zenginlik ve fakirliğin önüne geçilmesi, dünyada genel bir barışın egemen olması gibi sloganlar kullanırlar.³⁶

Bahaîliğin ortaya çıkışında ve yayılma sürecinde dinî-mezhebi inançların önemli etkisi olmuştur. Diğer bir ifadeyle Bahâilik, belli bir inanç yapısı üzerine kendisini bina etmiştir. Bu yapının temel taşlarını Şii-İmamiyye’nin *Beklenen Mehdî* anlayışı ile bu anlayışın bir uzantısı olarak ortaya çıkan *Şeyhîlik* inancı oluşturmaktadır. Şeyhîlik anlayışının bir adım daha ileriye götürülmesiyle *Babîlik* ve ondan da *Bahaîlik* şekillenmiştir. Dolayısıyla Bahâilik, önce halk nazarında her biri birer inanç konusu olan hususların yorumlanması ile başlamış, zamanla bu yorumlara kutsallıklar atfedilmek suretiyle, bağımsız bir inanç sistemi olarak kendisini sunmaya çalışmıştır.³⁷

Bahaîlere göre Hz. Muhammed’in risaleti evvelki dinler gibi sona ermiştir. Hz. Muhammed, son peygamber; İslâm dini de son din değildir. Hz. Muhammed, nebilerin sonuncusudur ama resullerin sonuncusu değildir. Allah’ın *Mürsel* sıfatı, ondan başka resuller göndermekle devam etmektedir.³⁸

³³ Abdülhamid, *age*, s. 183.

³⁴ Zümer, 39/67

³⁵ Amir en-Naccâr, *el-Bahâiyye ve Cuzûruhâ el-Bâbiyye*, nşr. ed-Dirâsât ve’l-Buhûs el-İnsâniyye ve’l-İçtimaiyye, Kahire, 1996, s. 74.

³⁶ Abdülhamid, *age*, s. 233–254.

³⁷ Ethem Ruhi Fırlalı, “Babilik ve Bahailik” maddesi, *DİA*, İstanbul, 1991, IV/464; Metin Bozkuş, *Bahaîliğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme* “Sivas Örneği”, s. 140–141.

³⁸ Küçükahmet, *İslâm’da Mezhepler Gerçeği ve Günümüzde Alevilik*, s. 239.

Bahâullah, bazı Kur'ân ayetlerini şöyle tefsir etmiştir: (81/Tekvîr 1–14) suresinin ayetleri bağlamında *Güneş katlanıp dürüldüğünde* demek, İslâm dininin zamanı geçmiş demektir. *Dağlar yürütüldüğünde* yani yeni prensipler ortaya çıktığında demektir. *Kıyılmaz gebe develer bırakıldığında* demenin anlamı, onların yerine trenler geldiğinde demektir. *Vahşi hayvanlar bir araya toplandığında* demek ise hayvanat bahçelerinin kurulacağına delalet etmektedir. *Nefisler eşleştirildiğinde* ifadesi de Yahudiler, Hristiyanlar ve Mecusilerin bir dinde birleşeceklerini göstermektedir.³⁹

Yukarıda adı geçen inançları harmanlayan Bahâizmin daha sonraki yorumcuları, “Gökler, O’nun kudretiyle dürülmüştür”⁴⁰ ayetine dair şunu demiştir: “Dürülen gökler Brahmanizm, Budizm, Konfüçyanizm, Zerdüştlük, Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm’dır. Onlar, Bahâullah’ın elinde dürülmüştür.”⁴¹

Buna benzer temelsiz ve Batınî yorumlarda bulunmak, Bahâullah ve taraftarları için çok normal ve rutin bir faaliyettir. Bahâullah, kendi şeriatının, İslâm şeriatını ortadan kaldırdığını iddia etmektedir.⁴²

Bahâiliğin, yorum bağlamında Batınîlikle bire bir örtüştüğünü görüyoruz. Çünkü Batınîlikte de yorum ve tevilin sınırı bulunmamaktadır. Batınîler *Kâbe*, Muhammed’dir; *Bâb/kapı*, Ali’dir; *Safa*, Muhammed’dir; *Merve*, Ali’dir; *İbrahim’in Ateşi*, Nemrut’un öfkesidir; *Musa’nın asası*, Musa’nın delilidir, şeklinde akıl ve vahiyle uzaktan yakından ilişkisi olmayan yorumlarda bulunmuşlardır.⁴³

Batınîlik hareketinin bir uzantısı olan bu akımın kurucusu Bahâullah’ın görüşlerinden sonra kurumsal anlamda sahip oldukları ibadet yorumlarına geçmek istiyoruz.

1.2. Bahâullah’ın Siyasete İlgisi

Bahâullah, topluma zarar verecek herhangi bir faaliyete katılmayı yasaklamıştır. Bu dinin politika ile hiç bir ilgisi yoktur. Akdes kitabı, politikayla uğraşmayı yasaklamıştır. Bir Bahaî hükümete karşı çıkamaz; onun hükümete karşı çıkması tanrıya karşı çıkmasından farksızdır. Samimi bir

³⁹ Abdülhamid, *age*, s. 209; Amir en-Nacar, *el-Bahâiyye ve Cuzûruhâ el-Bâbiyye*, nşr. ed-Dirâsât ve’l-Buhûs el-İnsâniyye ve’l-İçtimaiyye, Kahire, 1996, s. 74.

⁴⁰ Zümer, 39/67

⁴¹ Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, s. 487; Abdülhamid, *age*, s. 210; Amir en-Nacar, *el-Bahâiyye ve Cuzûruhâ el-Bâbiyye*, s. 78.

⁴² ez-Zehebî, *et-Tefsir ve’l-Müfessirun*, II/259.

⁴³ Muhammed Abdülazim Zerkânî, *Menahilü’l-İrfan fi Ulumi’l-Kur’an*, Daru İhyai’l-Kütübi’l-Arabiyye, Kahire, ts. I/543.

Bahâî, bütün gücünü tanrıya yaklaşmak uğrunda harcamalıdır. Bahâî, oyunu kullanmalı ama politize olmamalıdır. Bahâî öğretilerine göre hükümete sadakat zorunlu bir manevi ve sosyal prensiptir. Ülke hükümetine itaat etmeli ve iyiliğini isteyenler olmalıyız. Bahâî ruhunun özü şudur ki daha iyi bir ekonomik ve sosyal düzen kurmak için hükümetin prensip ve kanunlarına itaat edilmelidir.⁴⁴ Bahâîler, siyasi faaliyetlerden uzak durdukları ve mensubu bulundukları ülkenin hükümetine itaati benimsedikleri için, çoğu kere resmi takipten uzak faaliyet gösterebilmektedirler.⁴⁵

Bahâîler, bazen Müslümanlarla camide namaz kılar, bazen Hristiyanlarla hacın önünde saygıyla eğilir, bazen de Yahudilerle Tevrat kıssalarını ve On Emir'i okur vaziyette görünürler. Firavunların vasiyetine göre takip ettikleri yolda, Hindularla beraber ineği takdis etmelerine veya Zerdüştlere beraber ateşi kutsal tanımalarına hiçbir engel yoktur.⁴⁶

Bu konuyla ilgili şunu eklememizde yarar vardır. Bahâîler, her ne kadar siyasî oluşumlardan uzak durma yönünde görüş beyan etmişlerse de pratikte bu ilkelerine bağlı kaldıkları söylenemez. Mesela İngiliz ve Rus liderler, Bahâîlerin İslâm ülkelerinde yıkıcı faaliyette bulunmaları hususunda onları teşvik etmiş, desteklemiştir. Hatta kimi zaman onlara hafif ve ağır silahlar vererek, onların terör estirmelerine yardım etmiştir. Öyle ki Ruslar, Bahâîlere sonuna kadar kapılarını açmış, ülkelerinde barındırmış, her türlü rahat ve konforu sağlamış ve onların Müslümanlar aleyhinde komplo kurmalarına önayak olmuştur. Bu konuda Tahran'ın Rus elçiliğinde mütercimlik yapan ve aynı zamanda bir Rus casusu olan Kinyaz Gorgiyev'in anlattıklarını daha önce söylemiştik.⁴⁷

Bahâullah'ın ailesinin, Ruslara casusluk yaptığı bilinmektedir. Büyük kardeşi, Rus elçiliğinde kâtipti. Kız kardeşinin kocası Mirzâ Mecid, Rus bakanın sekreteriydi. Kinyaz Gorgiyev ise bu akımın gelişmesinde ve neşvü nema bulmasında katkıda bulunmuş bir Rus casustur. Bu konuda Rusların yanı sıra Yahudilerin de büyük payı vardır. Yahudiler, ne zamandan beri İslâmî denecek bir harekete destek vermiştir? Yahudiler, ne zamandan beri Müslüman liderleri sevmiş, saymıştır?⁴⁸

İslâm'a karşı çevrilen tarihi entrikaların son merhalesini teşkil eden bu ha-

⁴⁴ Özsuca, *age*, 53–54.

⁴⁵ Sarıkaya, *age*, s. 228.

⁴⁶ Abdülhamid, *age*, s. 255.

⁴⁷ Bkz. Abdulkadir Şeybe el-Hamd, *el-Bahâiyye İhdâ Matâyâ el-İstimâr ve's-Sahyûniyye*, el-Câmiatu'l-İslamiyye, el-Medinetu'l-Munevvere, 1974, s. 21; Gâlib b. Ali Avvâcî, *Firaku Muasıra Tantasibu ilâ'l-İslâm ve Beyân Mavkıf el-İslâm Minha*, II/650, 658.

⁴⁸ Bkz. Avvâcî, *Firaku Muasıra*, II/665.

reket, Mecusi Bâtıniliği ile başlamış, beynelmilel Siyonist batıniliğinin haçlı misyonerliğinin aletleri ve evrensel masonluğun merkezleri olmuştur.⁴⁹

Bahâîlik hareketinin içyüzü ve Bahâullah'ın tarihçe-i hayatı etraflica analiz edildiğinde, bu harekete yön verenlerin, dış güçler ile dirsek temas halinde olduklarını görmek pek zor olmayacaktır. Bahâîler, şunu bizzat kendileri itiraf etmektedirler: İngilizler, 23 Eylül 1918 yılında Hayfa'ya çıkarma yaptıklarında, cephe komutanı, Abdülbahâ'yı (ö.1921) ziyarete geldi. Onunla tokalaştıktan sonra ondan, Arap ülkelerine girebilmek ve buraları katliamsız fethedebilmek için bazı yardımlar istedi. Abdülbahâ, komutana yaptığı yardımların karşılığı olarak Nisan 1920 tarihinde yapılan büyük bir törenle Britanya azalığı madalyasıyla taltif edildi.⁵⁰ Hatta Bahailik, Filistin topraklarına saldırmak için bir basamak olarak kullanılmıştır.⁵¹

İslâm öncesi cahiliye döneminin örf ve adetlerini ihya etmeye çalışan Bahailik gibi hareket ve akımlar, sadece İran, Mısır, Irak, Suriye vb. yerler ile sınırlı değildir. Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de resmi makamlar nezdinde ayrı bir din olarak tanınma teşebbüsleri olmuşsa da, Yargıtay'ca bu istek ret olunmuştur.⁵²

Mirza Hüseyin Ali Nuri tarafından kurulan bu mezhep, görüşleri itibariyle İslâm kültürüne dayanmakla beraber İslam dairesinden çıkmış bulunan bir mezheptir.⁵³

Şimdi de bu akımın şer'i ve gayr-ı şer'i alanlara dair görüş ve yorumlarına değinmek istiyoruz.

2. BAHÂİLİK'TE DİNÎ-ŞER'Î HÜKÜMLER

2. 1. Namaz

Bu akıma göre namaz, samimi bir kalple Allah'ı anmadır. Namaz kılmak, Bahâullah'ın eserlerindeki cümleleri ve duaları okumaktan ibarettir, başka bir ifade ile Bahâ'nın kutsal kelimelerinin tekrarıdır. Namaz, Bahâullah'ın mezarının bulunduğu Akka'ya dönülerek kılınır.⁵⁴ Abdest; el ve yüzün yıkanmasıdır. Su yoksa veya bir engel bulunursa beş kez "Temizler temizi Allah'ın adı ile" denilerek abdest alınmış olur. Namaz üçe ayrılır:⁵⁵

1- Büyük namaz: Günde bir defa Allah'a yalvarış için istek duyulduğun-

⁴⁹ Abdülhamid, *age*, s. 178.

⁵⁰ Abdülhamid, *age*, s. 273.

⁵¹ Abdülhamid, *age*, 268.

⁵² Zübeyir Yetik, "Bahailik" maddesi, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları, İstanbul, ts. I/115-116.

⁵³ Fığlalı, "Bahailik" maddesi, *DİA*, IV/464.

⁵⁴ Küçükahmet, *age*, s. 241; Zehebi, *et-Tefsir ve'l-Müfessirun*, II/259; Âmir en-Nacar, *age*, s. 88-89.

⁵⁵ Âmir en-Naccâr, *age*, s. 90; Mustafa Mahmûd, *Hakikatu'l-Bahâiyye*, s. 75.

da kılınır. Ayakta kılınır. Akka'ya dönülür, Allah'ın rahmeti bekleniyor gibi sağa sola bakılır ve duası okunur. Secde ve rükû vardır ve her harekete mahsus dualar vardır.

2- Orta namaz: Sabah, öğle, akşam üç kez kılınır. Sadece ayakta ve rükûa varılır.

3- Küçük namaz: bir ayetten müteşekkildir. Tam öğle üzeri kılınır.⁵⁶ Bu üç namazdan birinin kılınması ile diğerleri sakıt olur. Namazda okunan duayı isteyen kendi diline çevirerek okuyabilir. Namaz tanrı ile kul arasında önemli bir ibadet şeklidir. Bahaî dininde namaz bireyseldir; yani kimseye uymadan ve kimsenin çağrısını beklemeden yalnız başına kılınır.⁵⁷

Kadınlar, adet görme zamanında namaz yerine, o günler için öğle üzeri 95 defa "Güzellik ve cemale sahip olan Allah münezzehtir" ibaresini okurlar. Namaz kılarken başın açık olmasında bir sakınca yoktur.⁵⁸

2. 2. Oruç

Bahaî takvimine göre 19. ayda tutulur.⁵⁹ 2- 21 Mart'a tekabül eder. 19 gün tutulur.⁶⁰ Oruç, kişinin güneşin doğuşundan batışına kadar, her hangi bir şeyi yememesi, içmemesi ve kötü fiillerden uzak durmasıdır.⁶¹ 21 Mart oruç bayramı ve yeni yılın ilk günüdür. Oruç bir sembol olup nefsanî arzulardan sakınmayı belirtir. Maddi oruç, bir şahsın maddî iştahlardan sakındığı gibi nefsanî arzu ve iştahlardan da sakınması gerektiğinin bir sembolü ve hatırlatıcısıdır. Sadece, yiyecekten el çekmenin ruha etkisi yoktur. O yalnız bir sembol ve hatırlatıcıdır. Hastalar, gebeler, süt emziren anneler, yolcular ile zor ve ağır işlerde çalışanlar ve günah sınırının dışında kalanlar (15 yaşından önce ve 70 yaşından sonrakiler) oruç tutmaktan muaftırlar.⁶²

2. 3. Hac

Bahâîler'in hac merkezi, Bahâullah'ın Akkâda medfun bulunduğu makamdır.⁶³ Malî durumu iyi erkeklere farzdır. Bu ibadeti yapmaya kadınlar

⁵⁶ Hasan Muhammed Eyyûb, *Tebsîtu'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, Dâru'n-Nedve el-Cedide, Beyrut, 1983, s. 307; İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, II/400.

⁵⁷ Neyir Özsuca, *Bahâî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara, ts. s. 7-15; Ethem Ruhi Fiğlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2008, s. 433-434; Mustafa Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2011, s. 679; Âmir en-Naccâr, *age*, s. 90-93.

⁵⁸ Özsuca, *Bahâî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 7-15.

⁵⁹ Cerrahoğlu, *age*, II/400.

⁶⁰ Küçükahmet, *age*, s. 241.

⁶¹ Fiğlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 434; Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 679; en-Naccâr, *age*, s. 93-95.

⁶² Özsuca, *Bahâî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 16-17; Küçükahmet, *age*, s. 241.

⁶³ Avvâcî, *Firaku Muasıra*, II/665; Âmir en-Naccâr, *age*, s. 96.

mecbur değildir.⁶⁴ Bahâî dininde yalnızca erkeklerin Bâb'ın Şiraz'daki evini veya Bahânın Bağdat'ta ikamet ettiği evi ziyaret etmeleri şer'î bir emirdir.⁶⁵ Hacı adayı, bunlardan birini tercih ederek ziyaret ederse, bu dinî emri yerine getirmiş olur. Adayın, oturduğu şehre yakın olanı seçmesinde bir sakınca yoktur. Aday ancak temiz bir elbise içinde, saçlarını kazımadan, ziyarete ait özel duaları okuyarak bu görevi yerine getirmek durumundadır.⁶⁶ Hacı'nın belli bir zamanı ve merasimi yoktur.⁶⁷

2. 4. Zekât

Bahâîlerde vergi olarak alınır.⁶⁸ Kitab-ı Akdes'te Kur'an-ı Kerim'de zekât için tayin edilen yerler aynen kabul edilmekle beraber gelirin %19'na tekabül eden bir vergi mevcuttur. Bunlar umumi Adalet Evi'nin gelir kaynağıdır.⁶⁹ Bahâullah'a zekâtın durumu sorulduğunda İslâm'la aynı olduğunu söylemiştir.⁷⁰ Günümüzde bu vergiler, Mahalli Ruhani Mahfiller tarafından toplanarak Milli Mahfiller aracılığıyla Umumi Adalet Evi'ne ulaştırılmaktadır.⁷¹

2. 5. Dua

Bahâîlikte dua, ruhun gıdasıdır. Dua edilmediğinde ruhen kuvvetli ve sağlıklı olunamaz. Bunun için dua zorunludur. Bahâîler, ne zaman arzu ederlerse kendi dillerinden dua okuyabilirler. Her Bahâî için, günde bir defa abdest aldıktan, yani el ve yüz yıkandıktan sonra kibleye doğru oturup 95 defa *Allah-u Ebha* söylemesi şer'i bir yasadır. Namazın akabinde söylenirse tekrar abdest almaya gerek yoktur.⁷²

2. 6. Evlilik

Bahâî evliliği, iki taraf arasında birleşme ve samimi bir muhabbettir. Ancak eşler son derece dikkatli davranmalı, birbirlerinin mizaçlarını tanımalıdır. Bu ebedi bağ, sağlam bir ahitle pekiştirilmeli ve amaç, uyum, birlik ve beraberliği geliştirmek ve sonsuz hayata ulaşmak olmalıdır. Evlilikten önce iffetli olmak ve evlendikten sonra eşine mutlak sadık kalmak şarttır.

⁶⁴ Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 680.

⁶⁵ Fırlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 434; Küçükahmet, *age*, s. 241.

⁶⁶ Özşuca, *age*, s.24.

⁶⁷ Cerrahoğlu, *age*, II/400.

⁶⁸ Fırlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 434; Cerrahoğlu, *age*, II/400.

⁶⁹ Özşuca, *age*, s. 26.

⁷⁰ Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 679.

⁷¹ Sarıkaya, *İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler*, s. 232.

⁷² Özşuca, *age*, s. 23.

Tek kişi ile evlilik hükmedilmiş olup yasaklanmamakla beraber boşanma kınanmıştır.⁷³ 15 yaşından önce evlenme her iki cins için caiz değildir ve bu kesin bir emirdir. Farklı milletlerden evlenmek mümkündür. Nişan ve nikâh arası 95 günden fazla olamaz. Nikâh ile gerdek aynı günde olmalıdır.⁷⁴ Bahailikte kadınların örtünmesi yasaklanmıştır.⁷⁵ Zina etmenin cezası ise dokuz miskal altın olup Akka'daki Adalet Evi'ne verilmesi gerekir.⁷⁶

Bahâullah, evlilik akdindeki mehri, farklı yerleşim birimlerine göre sınırlamıştır. Mesela şehirlerde yaşayanlar için on dokuz miskal altın; köylerde kalanlar için ise on dokuz miskal gümüş şeklinde belirlemiştir. Belirlenen bu sınırı aşanlar, günah işlemiştir.⁷⁷

2. 7. Miras

Bahâilikte her şahsın hayatta iken bir vasiyetname yazarak mirası istediği şekilde taksim etmesi şerî bir hükümdür. Herkes servet ve mülk edinebilir. Mülkünü istediği gibi kullanabilir. Şayet şahıs hayatta iken vasiyetname bırakmamış ise taksim, Kitab-ı Akdes'e göre yapılır. Mirasçısı yoksa miras Umumi Adalet Evi'ne kalır.⁷⁸

3. BAHÂİLİKTE DİĞER HÜKÜMLER

3. 1. Çalışmak

Bahâî Dininde günah olduğu için dilenmek ve tembellik yasaklanmıştır. Bu dinde çalışmak herkes için zorunludur. Ayrıca iş, dünya insanlığına hizmet ruhu ile yapıldığı zaman bir ibadet yerine geçer. Bahâilikte emekle elde edilen bir kuruş, tanrı katında emeksiz elde edilen hazinelerden daha değerlidir.⁷⁹

3. 2. Çalışılması Yasak Olan Kutsal Günler

Bahâî dininde senede dokuz gün kutlu olduğundan, o günlerde çalışmak, ticaret, endüstri ve tarım işleriyle uğraşmak haram kılınmıştır. O günler şunlardır: 21 Mart Nevruz bayramı; 21 Nisan Rızvan bayramının ilk günü (Bahau'llah'ın emrini açıkladığı gündür); 29 Nisan Rızvan Bayramı-

⁷³ Bahailikte iki eşten fazla eşlilik yasaklanmıştır. Akrabalar ile evlenmek caizdir. Bkz. Mustafa Mahmûd, *Hakikatü'l-Bahâiyye*, s. 72.

⁷⁴ Özşuca, *age*, s. 40-41; ayrıca bkz. *Türk Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Vakfı Yay, Ankara, 1953, V/18.

⁷⁵ Eyyûb, *Tebîtu'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, s. 307.

⁷⁶ Mustafa Mahmûd, *age*, s. 72.

⁷⁷ Âmir en-Naccâr, *age*, s. 101.

⁷⁸ Bkz. Özşuca, *age*, 30.

⁷⁹ Özşuca, *age*, s. 25.

nın dokuzuncu günü; 2 Mayıs Rızvan bayramının on ikinci günü; 23 Mayıs Bab'ın emrini açıkladığı gün; 29 Mayıs Bahaullah'ın vefat günü; 9 Temmuz Bab'ın şehadet günü; 20 Ekim Bab'ın doğum günü; 12 Kasım Bahâullah'ın doğum günü olmak üzere dokuz günde çalışmak haramdır.⁸⁰

3.3. Temizlik

Bilim günümüzde dünyadaki birçok hastalığın nedeninin pislik olduğunu ispat etmiştir. “Dış temizlik maddi bir şey olmasına rağmen maneviyat üzerinde büyük bir etkisi vardır. Gerçekten temiz ve lekesiz bir vücuda sahip olma, insanın ruhunu etkiler.” Temizlikle ilgili başlıca şer’î hükümler şöyledir: haftada en az bir gün banyo yapmak; yazın her gün, kışın ise en az üç günde bir defa ayakları yıkamak; tırnakları haftada bir defa kesmek; temizlik için kullanılan suyun temiz olmasına dikkat etmek; saçları ustura ile tıraş etmemek; parasal imkânlar el verirse 19 yılda bir defa bütün ev eşyasını yenilemek, dinin emirleri arasında yer alır.⁸¹

3. 4. Ölüm Ve Ölüye Yapılan İşlemler

Akdes kitabında ölünün kefenlenmesi, taşınması ve gömülmesi konusunda bazı şer’î hükümler vardır. Ceset su ile yıkandıktan sonra beş parçadan oluşan pamuklu veya ipekli bir kefene sarılır. Cenaze namazı toplu olarak kılınır ve sadece 15 yaşından büyükler bu namazı kılabilir. Ceset tahta, mermer veya cam bir tabut içinde mezara gömülür. Cenazeyi bir saat uzaklıktaki mezarlığa götürmek haramdır. Cenazenin Bahâî mezarlığına (Gülistan-ı Cavit) gömülmesi gerekir. Eğer böyle bir yer yok ise başka bir mezarlığın kenarına da gömmek mümkündür. Ölüyü anma toplantılarının, yedinci ve kırkıncı günlerde icra edilmesi şart değildir.⁸²

İpek giysi ve bazı hayvanların derilerinden dikilmiş giysiler giymek; her türlü av hayvanlarının etini yemek ve altın gümüş kaplarda yemek helaldir. Ölçülü ve insaf dâhilinde olmak kaydıyla faiz yemek; köle alım satımı yapmak; adam öldürmek haramdır. Gıybet ve iftira gibi davranışlar, adam öldürmek ve zina yapmakla eşdeğer görülmüştür.⁸³ Saç kazımak da haram kılınmıştır. Bunların yanı sıra zina ve livata fiilini işlemek; çarşı pazarda

⁸⁰ Özşuca, *age*, s. 71; Fığlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 434-435.

⁸¹ Özşuca, *age*, s. 37-38.

⁸² Özşuca, *age*, s. 46-51.

⁸³ Bahailik, her ne kadar İslâm'ı neshettiğine kail ise de, İslâm'ın tümünü neshettiği anlamına gelmemelidir. Çünkü bu akımın kimi ritüelleri İslâm'dan alınmadır. Akımın haram kıldığı bazı konular, İslâm ile örtüşebilir. Mesela faizin yasak olmasını örnek vermemiz mümkündür.

tanrıyı anmak; lüzumsuz haller dışında yaralayıcı ve öldürücü silah taşımak; kumar oynamak; dilenmek; ev sahibinin izni olmadan evine girmek ve eşyasına el uzatmak; konuşurken ve öğüt verirken minber üzerine çıkmak; dervişlik, müritlik, çilekeşlik, inziva ve manastır hayatı yaşamak gibi davranışlar da haramdır.⁸⁴

3.5. Bahâî İbadethaneleri

Kendisini İslâm'a isnat eden her mezhep ve akımın ibadet yerleri olduğu gibi Bahâîler'in de irili ufaklı ibadethaneleri bulunmaktadır. Bu konuda kısaca şunları söyleyebiliriz:

Bahâî ibadethanelerine *Meşriku'l Ezkâr* denir. Dokuz kısımdan oluşan bu ibadethane, hiçbir din mensubu ayırt edilmeksizin herkese açıktır. Yedi meşhur mabetleri şu yerlerde: *Asya mabedi* (Yeni Delhi-Hindistan); *Kuzey Amerika mabedi* (Wilmette- Chicago); *Afrika mabedi* (Kampala-Uganda); *Avrupa mabedi* (Frankfurt- Almanya); *Avustralya mabedi* (Sidney); *Orta Amerika mabedi* (Panama City-Panama); *Pasifik Mabedi* (Apia-Batı Samoa). Bu mabetler, Bahâîliğin dünyaya yayılmasında önemli eğitim ve propaganda merkezleri görevini oynamaktadır.⁸⁵ Amerika Şikago'da *Meşriku'l Ezkâr* ibadethanesine bağlı "*Necmu'l-garb*" adlı bir dergi yayımlanmaktadır. Bahailerin Houston, Los Angeles, Brooklyn ve New York gibi şehirlerde 600 civarında vakıf ve dernekleri bulunmakta; söz konusu yerlere bağlı iki milyon Bahâî çalışmaktadır.⁸⁶

3. 6. Bahâî Takvimi

Bahâî takvimini Hz. Bâb takdir etmiş Hz. Bahâullah da bunu değiştirmeden kabul etmiştir. Bu takvimin başlangıcı 1844 miladi yılına rastlar. Güneşin koç burcuna girmesiyle yıl başlar. Yılın bu günü Baha ayının ilk günüdür. 19 gün süren Bahaî orucu sona erer ve o gün nevrüz bayramı olarak kutlanır. Bahâîlere göre bir yıl, on dokuz ay ve her ay on dokuz gündür.⁸⁷

Ay adlarının ilk günleri:

1. Baha = 21 Mart.
2. Celal = 9 Nisan.

⁸⁴ Bkz. Özşuca, *age*, s. 94–100.

⁸⁵ Manî, Hammâd el-Cuhenî, *el-Mevsuatu'l-Muyessera fi'l-Edyân ve'l-Mezâhib ve'l-Ahzâb el-Muâsıra*, nşr. en-Nedvetu'l-Alemiyye liş-Şebâb el-İslâmî, basım yeri yok, 1420, I/413; Fırlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 436; Sarıkaya, *İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler*, s. 237.

⁸⁶ *el-Mevsâtu'l-Muyessera fi'l-Edyân ve'l-Mezâhib ve'l-Ahzâb el-Muâsıra*, I/413;

⁸⁷ Sarıkaya, *age*, 232

3. Cemal = 28 Nisan.
4. Azamet = 17 Mayıs.
5. Nur = 5 Haziran.
6. Rahmet = 24 Haziran.
7. Kelimât = 13 Temmuz.
8. Kemal = 1 Ağustos.
9. Esma = 20 Ağustos.
10. İzzet = 8 Eylül.
11. Meşiyet = 27 Eylül.
12. İlim = 16 Ekim.
13. Kudret = 4 Kasım.
14. Kavl = 23 Kasım.
15. Mesâil = 12 Aralık.
16. Şeref = 31 Aralık.
17. Sultan = 19 Ocak.
18. Mülk = 7 Şubat.
19. Ala = 2 Mart.⁸⁸

Bahâîlik dininde haftanın günleri tanrının özelliklerinden alınmıştır:

- Pazar = Cemâl günü.
Pazartesi = Kemâl günü.
Salı = Fezzâl günü.
Çarşamba = Addâl günü.
Perşembe = İsticlâl günü.
Cuma = İstiklâl günü.
Cumartesi = Celâl günü.

Tatil, yani dinlenme günü Cuma günleridir.⁸⁹

Bahâîliğin ahlakî ve içtimaî esasları, Abdülbahâ tarafından on iki başlık altında toplanmıştır:

- 1- İnsanlık âleminin birliğinin gerçekleştirilmesi.⁹⁰
- 2- Gerçeğin araştırılması.
- 3- Dinlerin birliğinin sağlanması.
- 4- Genel dinin gerçekleştirilmesi.

⁸⁸ Bkz. Özşuca, *age*, s. 92- 93; Abdülhamid, *age*, s. 297; Âmir en-Naccâr, *age*, s. 98.

⁸⁹ Özşuca, *age*, s. 93.

⁹⁰ İnsanlığın birliği için çalıştıklarını iddia eden Bahaîler, Baha henüz ölmeden üç kola ayrılmışlardır: 1-Bahaîler 2-Ezeliler 3- Gerçek Bahaîler. Bahaullah'ın ölümünden sonra ise beşe bölündüler. Bunlara dördüncü fırka olarak Abbas Bahaîliğinin Babiliği; beşinci fırka da Abbas'ın kardeşi Muhammed Ali'nin cemaatidir. Geniş bilgi için bkz. Abdülhamid, *age*, s. 238; *Türk Ansiklopedisi*, s. 18.

- 5- Din-ilim ahenginin temin edilmesi.
- 6- Kadın erkek eşitliğinin sağlanması.⁹¹
- 7- Her türlü dinî ırkî, millî, vatan, vs. taassupların terkedilmesi.
- 8- Âlemde genel barışın sağlanması.
- 9- Genel ve mecburi öğretimin gerçekleştirilmesi.⁹²
- 10- Aşırı zenginlik ve fakirliğin önüne geçilmesi.
- 11- Dil ve yazıda birliğin sağlanması.
- 12- Milletler arası bir mahkemenin kurulması.⁹³

Bahailiğin sahip olduğu özel ve genel karakteristik özelliklerinden sonra onun konumuna dair bazı görüş ve yorumları vermek istiyoruz.

4.BAHÂİLİĞE DAİR BAZI GÖRÜŞLER

Şia'nın bazı kollarından doğan ve İran'da ortaya çıkan Bahâilik, -zayıf bir çizgide de olsa- ülkemizde örgütlenmeyi başarmıştır. Özellikle hızla değişen sosyal ve kültürel yapımızda genel söylemleriyle dikkat çeken Bahâiler, 1990'lı yıllarda gerek özel medya kuruluşlarında gerekse bazı kültürel etkinliklerde seslerini duyurmakta, yeni yetişen nesillere yönelik propaganda faaliyetlerini sürdürmektedir.⁹⁴ Bahâullah'a ait kutsal metinler

⁹¹ Bahâiler, kadın-erkek eşitliği ilkelerini hep suistimal etmiş ve kadını, kendi emelleri için birer meta olarak kullanmışlardır. Bunun en canlı örneği, *Zerrin Tac* adlı bir kadındır. Bu kadına, altın rengi saçlarından dolayı *Zerrin Tac* lakabı takılmıştır. Asıl adı Fatıma, künyesi de Ümmü Selma'dır. *Zerrin* kelimesi "altından" demektir. 1231/1818'de doğup 1264/1851'de 33 yaşında ölmüştür. İki lakabı daha vardır: *Kurretü'l-Ayn*: Göz Nuru" ve *Ferahü'l-Fuad*: Gönül Ferahı. Babası, bir din âlimi olan Molla Salih Kazvinî'dir. Çocuk yaşında evlendirdikleri ve yeğeni kocası da bir imamdır. Ondan 3 çocuğu oluyor ve sonradan büründüğü şekil içinde ne çocuklar annelerini, ne de anne çocuklarını tanıyor. Bir köşede, karısının gittikçe sapitan ruhi oluşuna karşı, kocası hayretle seyirci kalmaktan başka bir şey yapamıyor ve rezalet meydana çıkınca da boşanıyorlar. Önceleri, babasının şiddetle yasaklamasına rağmen, bazı sapık kollara ait eserler okumaya ve bunlar üzerinde sabahlamaya başlıyor. Bir zaman sonra peygamberliğini hemen ve daha yüzünü görmeden kabul edeceği ve kucağına atılacağı Mirza Ali (Bab)a hocalık etmiş bir sapığa (Reşti) varmak istiyor ama ona yetişemiyor ve bir "Mesih" bekleyen Reştilere katılıyor. Bu kadın, Bedeşt kongresinde (H. 1261/1848)) açık-saçık, tahrik edici tarzda herkesin önüne çıkmış, fattan güzelliğiyle toplantıda bulunanların akıllarını başlarından almış ve uzun bir nutuk irad ederek şunları söylemiştir: "Sizinle kadınlarımız arasında bulunan bugünkü hicabı, onlarla ortaklaşa iş yaparak, faaliyetlerini paylaşarak, yırtınız! Ayrıldıktan sonra da onlarla birleşiniz, onları kapalılık ve yalnızlıktan umumi hayata, cemiyete çıkarınız! Onlar dünya hayatının çiçeklerinden, güllerinden başka bir şey değillerdir. Çiçek ise mutlak koparılmalı ve koklanmalıdır. Çünkü koklanmak için yaratılmıştır. Sayılması veya şöyle ve şu kadar koklanacak diye sınırlanması uygun değildir. Çiçek derilir toplanır, dostlara sunulur, hediye edilir" Bu kadın, bir odun yığını üzerine çıkarılmış ve bir anda alev alan altın saçlarıyla diri diri yakılmıştır. Daha geniş bilgi için bkz. Abdülhamid, *age*, s.136-140; el-Hamd, *el-Bahâiyye İhdâ Matâyâ el-İsti'mâr ve's-Sahyûniyye*, s. 14. Hüseyin Nihal Atsız (.1975) ise *Genç Kızlarımıza Çağrı* adlı bir şiirinde: "Ey genç Türk Kızı! Sizler de adı *Zerrin Tac* olan Kazvin'li Türk kızı gibi, inançlarımız uğruna, yüzünde tatlı bir gülümseme ile ateşe doğru erkek bir bozkurt gibi yürümesini biliniz!" demektedir. Bkz. *Gadınca, Siyasi, Edebi, İçtimai ve Kültürel Azerbaycan Kadın Dergisi*, Sayı, 2; s. 21.

⁹² Bahâilere göre bilim, hayatın kanatlarıdır. İlimden amaç, insanlığa fayda sağlamaktır. Bunun için eğitim ve öğretime önem vermek gerekir. Gençlerin yetiştirilmesine son derece önem verilmektedir. Bkz. Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, s. 489.

⁹³ Fırlıklı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, s. 435; Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 683.

⁹⁴ İran'da ve İslam dünyasında gözü olan emperyalistler ve beynelmilel misyonerlik daireleri, zikrettiğimiz Babilik ve Bahailik hareketini himayeleri altına almışlardır. Onlara göre mutaassıp İslam'dan Müslümanları kurtarmak için özgürlükçü ve ilerici bir hareket olarak tanıdıkları bu hareketlerin

ve onların şerhi niteliğindeki Abbas ve Şevki Efendilerin kitapları Türkçeye çevrilerek, fırkayı tanıtıcı yeni bazı eserler kaleme alınarak muhataplara sunulmaktadır.⁹⁵ Dolayısıyla Türkiye’de Bahâîlik tarikatına girmiş insanlar bulunmaktadır.⁹⁶

Bahâîlerin, İslâm akidesinden farklı bir akidesi, İslâmî sembollerden farklı sembolleri ve İslâmî kutsallardan farklı kutsalları bulunmaktadır. Bu itibarla söz konusu akım, canlı olduğu bütün beldelerde İslâm ve onun değerleriyle çatışma halinde bulunmuştur.⁹⁷

Tarihte bütün insanları tek bir fikir etrafında toplamaya çalışan akımlar olmuştur. Ama onların hiçbirisi bu amaçlarını gerçekleştirememiştir. Söz konusu amaç, ne Avrupa ne Amerika ne İslâm ülkelerinde gerçekleşmiştir. Çünkü Allah, insanları ne bir dili konuşmaları ne bir milletin potasında erimelerini emretmiş değildir. İşte fitrî yapıdan oldukça uzak yorumlarıyla öne çıkmış olan ve sömürgeci güçler ile işbirliği yapan Bahâîlik de emeline kavuşamamıştır.⁹⁸ Yukarıda sayılan görüşlerinden dolayı Bahâîler, inanç ve kültür bağlamında Müslümanlardan ayrı bir topluluktur.⁹⁹

Bahailik, “*Her türlü dinî ırkî, millî, vatan, vs. taassupların terkedilmesi*” ilkesiyle, aslında enternasyonalist bir fikri savunmaktadır. Söz konusu akım, aynı zamanda hümanizmin yerleşmesine çalışan gizli bir tarikattır. “*Milletim nev-i beşer, vatanım ruy-u zemin*” yani (yeryüzü vatanım, insan soyu milletimdir benim) fikrini kabul etmektedir.¹⁰⁰

Bahâîlik, Bahâullah’ın ulûhiyetini kabul eden ve İslâm’ın bütün yönlerini ortadan kaldırma ya da en azından tahrif etmeye çalışan bir akımdır.¹⁰¹

Bahâîlik hareketini, dış güçlerin Müslümanlar arasındaki keşif kolu olarak değerlendirenler vardır. Mesela birçok kimse, Bahâîlikle, İsmaililik ve Şiiliğin arasında bir bağ olduğu kanaatindedir.¹⁰² İngilizleri ve Rusları sevdirmek, ecnebileri iyi göstermek esasına dayanan bu hareket, belli bir plan çerçevesinde oluşturulmuştur.¹⁰³

desteklenmesi bir görevdir. Daha geniş bilgi için bkz. Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, II/397. Burada Hindistan kaynaklı Kadiyanîlik, Lübnan merkezli Dürzîlik ve Suriye çıkışlı Nusayrîlik hareketlerini de unutmamak gerekir.

⁹⁵ Sarıkaya, *age*, s. 226.

⁹⁶ Şapolyo, *age*, 489.

⁹⁷ Gâlib b. Ali Avvâcî, *Firaku Muasıra Tantasibu ilâ'l-İslâm ve Beyân Mavkıf el-İslâm Minha*, II/662.

⁹⁸ Gâlib b. Ali Avvâcî, *el-Mezâhibu'l-Fikriyyetu'l-Muâsıra ve Devruhâ fi'l-Muctemaât*, el-Mektebetu'l-Asriyye ez-Zehbiyye, Cidde, 2006, II/838.

⁹⁹ Bkz. Mevdudi, Ebu'l Ala, *Kadiyanîlik Nedir?* Çev. Ahsen Batur, İhya Yay. İstanbul, 1975, s. 62.

¹⁰⁰ Bkz. Şapolyo, *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, s. 489. Yazar, burada Tefvîk Fikret'in (ö.1915) bir şiirine göndermede bulunmaktadır.

¹⁰¹ Muhammed Reşîd Rızâ, *Resâilu's-Sunne*, Dârul-Menâr, Kahire, 1947, s. 13.

¹⁰² Derin, Süleyman, *İngiliz Oryantalizmi ve Tasavvuf*, Küre yay. İstanbul, 2006, s.161.

¹⁰³ Abdülhamid, *age*, s.33.

Bahâizm ve taraftarları hakkında farklı zamanlarda çeşitli fetvalar verilmiştir. Onlardan bazıları şunlardır:

Ezher Şeyhi Selim el-Beşerî, 27.12.1910 tarihli 692 sayılı fetvasında Bahâilik iddiasında bulunanların küfre saptıklarını söylemiştir. Mısır Şer'î Mahkemesi, 30.06.1949 tarihinde, Bahaî bir şahısla evlenen kadının, kocasından boşanmasına hükmetmiştir. Ezher Fetva Komisyonu, 23.09. 1949 tarihinde Bahâilik inancına sahip olanların, küfür içinde bulunduklarına dair bir fetva daha vermiştir.¹⁰⁴

Bâtınîliğin ilk dönemi iyice okunup analiz edildiğinde, Bahâiliğin itikadî bağlamda tamamen Bâtınîliğin yorum ve batıl görüşleriyle örtüştüğü görülecek ve bu akımın, Bâtınîliğin ana rahminden doğan bir çocuk olduğu anlaşılabacaktır.¹⁰⁵

Velhasıl, Müslümanların çalışmalarını başarısız kılma, onları durdurma hususunda düşmanlarla işbirliği yapmak; Hz. Peygamberin, Araplar arasından çıkmasına tahammül edemeyenlerin, ırkçılığa dayalı tarihi kimliklerini sürdürmek; Allah'ın kelamını yerinden oynatarak, onu gayelerine hizmet edecek şekilde tevil etmek; Peygamberlik kapısını açık tutmak ve kendi başkanlarını peygamber gösterebilmek için, Hz. Muhammed'in son peygamber olduğunu inkâr etmek ve insanları kolayca avlayabilmek için ondaki maddî arzuların varlığına dayanarak, onlara gem vurmayan serbest bir hayat yaşama tarzı tanımak; İslam birliğine karşı çıkmak ve onu düşmanca gayelerine yarayacak şekilde parçalamaktır.¹⁰⁶

Sonuç

Başlangıçta felsefik bir kanaat şeklinde ortaya çıkan Bahâilik, sıradan bir tarikat veya cemaat değildir. Bahâilik için, büyük dinleri, tek bir potada birleştirmeye çalışan bir harekettir, demek mümkündür. Bu akım, aynı zamanda özellikle İran'da İslâm öncesi Sasanî, Mazdek, Mecusilik ve Zerdüştlük geleneklerini egemen kılmak isteyen bir akımdır.

Bahâîlere göre Hz. Muhammed'in risaleti sona ermiştir. Hz. Peygamber, son peygamber olmadığı gibi İslâm dini de son din değildir. Bu akıma göre Yahudilik, Hristiyanlık, Budistlik, Zerdüştlük, Müslümanlık, Konfüçyazizm ve Mecusilik, Bahâullah'ın elinde dürülmüştür.

İslâm akidesinin en temel dinamiklerinden biri olan Hz. Peygamber'in

¹⁰⁴ Amir en-Naccâr, *el-Bahâiyye ve Cuzûruhâ el-Bâbiyye*, s. 86.

¹⁰⁵ ez-Zehebî, *et-Tefsîr ve'l-Müfessirun*, II/257.

¹⁰⁶ Bkz. Cerrahoğlu, *Tefsîr Tarihi*, II/388.

son peygamber oluşunu (33/Ahzab 40) inkâr eden bir akımın, İslâm dairesi kapsamında değerlendirilmesi, doğru değildir.

Namazda Kur'an ayetleri (73/Müzemmil 20) yerine, Bahau'llah'ın eserlerindeki cümleleri ve duaları okumayı salık veren bir düşünce akımının, İslâm dairesi içinde olması mümkün değildir.

Kâbe'ye dönülerek kılınması gereken namazı (2/Bakara 144, 149, 150), Bahau'llah'ın mezarının bulunduğu Akka'ya dönülerek kılmaya çalışan, bu ibadeti sadece rükû ile sınırlayan; Ramazan ayında tutulması gereken orucu (2/Bakara 185), 2- 21 Mart arasında ancak 19 gün tutmayı emreden bir ideolojinin, İslâm ile bir alakası olamaz.

Haccı (2/Bakara 197), yalnızca erkeklerin, Bab'ın Şiraz'daki evini veya Baha'nın Bağdat'ta ikamet ettiği evi ziyaret etmekle takdir eden bir düşünceyi, kategorik bağlamda İslâm dairesinde algılamak mümkün değildir. Bahâîlere göre haccın belli bir zamanı ve merasimi yoktur. Oysaki İslâm 'da hacc ibadetinin hem zamanı (2/Bakara 197) hem de nasıl davranılacağına dair (tavaf, sa'y, vakfe, şeytan taşlama, kurban vb) bir şekli vardır.

Bahâîlerin, ayetleri fütursuzca tevil ve tahrif etmeleri, iyi niyetle ele alınacak ve değerlendirilecek bir durum değildir. Dolayısıyla bu hareketi İslâm içi bir hareket veya kanaat çevresi sadesinde değerlendirmek muhaldir. Hem üstelik bu akım, kimi zaman Müslüman ülkelere karşı sömürgeciler tarafından bir keşif kolu olarak kullanılmıştır.

Şunu eklememizde yarar vardır: Bahailer, her ne kadar politik arenadan uzak durduklarını seslendirse de, uygulamada bu görüşlerine uymamışlardır. Onlar, birçok dış güçle işbirliği yaparak Müslümanları sıkıntıya sokmuşlardır. Dünya Siyonizm'i, söz konusu akıma kucak açmış, bütün dinleri, özellikle de İslâm dinini tahrip etme planında bu akımı kullanmıştır.

Son söz olarak şunu dememiz mümkündür: Liderlerine vahyin geldiğine inanan; Ka'be yerine Akka'daki mezarı hac sembolü olarak gören, dua da *Allahu Ekber* yerine *Allahu Ebha* söylemeyi şer'î bir zorunluluk sayan; Kur'an yerine Kitab-ı Akdes'i rehber kabul eden ve daha birçok gayr-ı İslâmî düşünceye sahip bir akımın, İslâm dairesinde değerlendirilmesi, mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Abdülhamid, Muhsin, *İslâm 'a Yönelen Yıkıcı Hareketler-Babilik ve Bahâîliğin İcüyü*-zü- çev. Yeprem, M. Saim – Güleç, Hasan, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

- Avvâcî**, Gâlib b. Ali, *el-Mezâhibu'l-Fikriyyetu'l-Muâsıra ve Devruhâ fî'l-Muctemaât*, el-Mektebetu'l-Asriyye ez-Zehebiyye, Cidde, 2006.
- _____, *Firaku Muasıra Tantasibu ilâ'l-İslâm ve Beyân Mavkıf el-İslâm Minha*, el-Mektebetu'l-Asriyye ez-Zehebiyye, Cidde, 2001.
- Bozkuş**, Metin, Bahailiğin Arka Planı Ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme (Sivas Örneği), *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006, cilt: X, sayı 1.
- Cerrahoğlu**, İsmail, *Tefsir Tarihi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- Derin**, Süleyman, *İngiliz Oryantalizmi ve Tasavvuf*, Küre yay. İstanbul, 2006.
- Eyyûb**, Hasan Muhammed (ö.1429/2008), *Tebîtu'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, Dâru'n-Nedve el-Cedide, Beyrut, 1983.
- Fırlalı**, Ethem Ruhi, *Babilik ve Bahailik*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1994.
- _____, "Bahailik" maddesi, *DİA*, İstanbul, 1991.
- _____, *Günümüz İslâm Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2008.
- Gadınca** (Siyasi, Edebi, İçtimai ve Kültürel Azerbaycan Kadın Dergisi) Sayı, 2.
- el-Hamd**, Abdulkadir Şeybe, *el-Bahâiyye İhdâ Matâyâ el-İstimâr ve's-Sahyûniyye*, el-Câmiatu'l-İslâmiyye, el-Medinetu'l-Munevvere, 1974.
- Hassan**, Sâmî Atâ, *el-Bahâiyye ve Te'vîlâtuhâ el-Bâtiniyye li-Ayâtî'l-Kur'an'il-Kerîm*, *Mecelletu'l-Câmiati'l-İslâmiyye*, Cilt 8, Sayı 1, Ammân, 2010.
- Küçükahmet**, Ali Osman, *İslâm'da Mezhepler Gerçeği ve Günümüzde Alevilik*, Özgü Yay. İstanbul, 2007.
- Mahmûd**, Mustafa, *Hakîkatu'l-Bahâiyye*, Dâru'l-Ma'arif, Kahire, ts.
- Manî'**, Hammâd el-Cuhenî, *el-Mevsuatu'l-Muyessera fî'l-Edyân ve'l-Mezâhib ve'l-Ahzâb el-Muâsıra*, nşr. en-Nedvetu'l-Alemiyye liş-Şebâb el-İslâmî, basım yeri yok, 1420.
- Mevdudi**, Ebu'l Ala (ö.1979), *Kadıyanilik Nedir?* çev. Ahsen Batur, İhya Yay. İstanbul, 1975.
- en-Naccâr**, Amir, *el-Bahâiyye ve Cuzûruhâ el-Bâbiyye*, nşr. ed-Dirâsât ve'l-Buhûs el-İnsâniyye ve'l-İçtimaiyye, Kahire, 1996.
- Öz**, Mustafa, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Mezhepleri Tarihi*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2011.
- Özsuca**, Neyir, *Bahâî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara, ts.
- _____, Neyir, *Bahâî Tarihi Özeti*, haz. Abdulkerim Yatgın, Özdemir Basım, İstanbul, 1987.
- Reşîd Rızâ**, Muhammed (ö.1935), *Resâilu's-Sunne*, Dâru'l-Menâr, Kahire, 1947.
- Sarıkaya**, Saffet, *İslâm Düşünce Tarihinde Mezhepler*, Rağbet Yay. İstanbul, 2009.
- Şapolyo**, Enver Behnan (ö.1972), *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*, Elif Kitabevi, İstanbul, 2004.

Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Vakfı Yay, Ankara, 1953.

Yetik, Zübeyir, “Bahailik” maddesi, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları, İstanbul, ts.

Zâhir, İhsân İlâhî, *el-Bâbiyye*, nşr. İdâre Tercumân es-Sunne, Lahor, 1981.

ez-Zehebî, Muhammed Hüseyin, *et-Tefsir ve'l-Müfessirun*, Daru'l-Kutubi'l-Hadise, Kahire, 1976.

Zerkanî, Muhammed Abdülazim, *Menahilü'l-İrfan fi Ulumi'l-Kur'an*, Daru İhyai'l-Kutubi'l-Arabiyye, Kahire, ts.

Ziriklî, Hayruddîn (ö.1976), *el-A'lâm, Dâru'l-ilm li'l-Melâyîn*, Beyrût, 2002.

(hp@bahaitr.org).

www.bahaitr.org